

Eş Şiddetini Önlemede Erkeklerin Katılımı İçin Cinsiyet Temelli Transformatif Girişimler: Kavramsal Modele Dayalı Literatür Araştırması

Gender-Based Transformative Initiatives for the Prevention of Partner Violence: Literature Study Based on Conceptual Model

Emine GERÇEK¹ & Beyzanur İŞBAY²

1. Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Doç. Dr.
2. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

ÖZ	ABSTRACT
<p>Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme girişimlerinde şiddeti uygulayanlar olarak erkeklerin katılımını sağlamak, cinsiyet temelli şiddeti sona erdirmek için küresel çabaların giderek kurumsallaşan bir bileşenidir. Özellikle erkeklerin cinsiyet eşitliği ve şiddet içermeyen tutum ve davranışlarını geliştirmeyi amaçlayan müdahaleler konusunda erkeklerin katılımını sağlayan çabaların etkisi tüm dünyada ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu makalenin amacı, eş şiddetini önlemede erkeklerin katılımını sağlamaya yönelik cinsiyet temelli transformatif girişimlerin incelenmesidir.</p> <p>Cinsiyet temelli şiddete (CTŞ) yönelik girişimlerin planlanmasında erkeklerin hem aşağıda anlatılacak olan şiddeti önleme programları düzeyinde hem de günlük yaşamlarında şiddeti önleme çalışmalarına katılmaları önem arz etmektedir. Bu kapsamda, toplumsal cinsiyete yönelik tutum ve inançlar dâhil olmak üzere, erkeklerin özellikleri ve erkeklerin zaman içindeki CTŞ hareketlerine eğilimini sağlayan faktörlerin dikkate alınması önerilmektedir.</p> <p>Eş şiddetini önlemede cinsiyet temelli transformatif girişimleri kapsayan kavramsal modelde girişimler üç temel boyutta ele alınmaktadır: Birinci boyut olan cinsiyet temelli transformatif yaklaşımı kavramsallaştırma kapsamında şiddeti önleme olup, bu alanlarda yer alan girişimler sosyal ağlar aracılığıyla katılım; bağlam aracılığıyla katılım; kişisel, duygusal bağ aracılığıyla katılım; umut verme aracılığıyla katılım ve bağlantılar aracılığıyla katılımıdır. İkinci boyut erkeklerin tutum ve davranışlarını değiştirmeye yönelik müdahaleler olup, bu boyutta cinsiyete dayalı transformatif ve girişimsel bileşenler yer almaktadır. Üçüncü boyut ise erkeklerin sosyal etkilerini içermektedir. Bu boyuttaki girişimler CTŞ'nin ortadan kaldırılmasına ve daha genel olarak cinsiyet temelli adaletin oluşması ve sürdürülmesine yönelik makro düzeyde sosyal desteğin sağlanması için eylem planlarını kapsamaktadır.</p> <p>Dünyada yeni bir kavram olan cinsiyet temelli transformatif girişimler kapsamındaki eş şiddetini önleme programları ile erkeklerin cinsiyete dayalı adaletin sağlanması için çaba sarf etmede araç ya da katalizör görevi görmesi hedeflenmektedir. Kadın sağlığı hemşireleri de mevcut gelişmeleri takip ederek toplumsal tabanlı girişimlerde yer almalıdırlar.</p> <p>Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, eş şiddeti, erkek katılımı, kadın sağlığı, hemşirelik.</p>	<p>It is an increasingly institutionalized component of global efforts to ensure the participation of men in gender-based violence as perpetrators and beneficiaries of gender-based violence prevention initiatives. Accordingly, the impact of efforts to promote men's participation in interventions aimed at improving gender equality and non violent attitudes and behaviors of men has started to emerge all over the world. The purpose of this article is to examine gender-based transformer initiatives aimed at preventing male participation in partner violence.</p> <p>Gender-based violence (GBV) is the nature of men's participation in prevention efforts both at a programme level and in their daily lives; the characteristics of men working with beliefs and social net works; and the factors that enable men to participate in GBV movements over time are recommended to be taken into account.</p> <p>Conceptual model including gender-based transformer initiatives in preventing partner violence is discussed in three main dimensions: In the context of conceptualization of the first dimension, gender-based transformer approach, the Prevention of violence is organized in five areas formal individuals. These are as participation through social net works, participation through context, participation through personal, emotional bond, participation through hope, and participation through "links" among the initiatives involved. These co dimension is the interventions to change attitudes and behavior of men. This size includes gender-based transformers and interventional components. The third dimension includes the social effects of males. These initiatives include action plans to provide macro-level social support for the elimination of gender-based violence (GBV) and, in general, for the creation and maintenance of gender-based justice.</p> <p>It is aimed to serve as a tool or a catalyst for the efforts of men to achieve gender-based justice through partner violence prevention programs within the scope of gender-based transformer initiatives, a new concept in the world. Women's health nurses should follow current developments and take part in community-based initiatives.</p> <p>Keywords: Gender, partner violence, male participation, female health, nursing.</p>

İletişim: Beyzanur İŞBAY ORCID: 0000-0002-4361-6409

e-mail: bisbay94@hotmail.com **GSM:** 0545 607 89 94

emine.gercek@gmail.com

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti “Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” olarak tanımlamıştır (World Health Organization, 2002). Dünya Sağlık Örgütü’nün (2017) verilerine göre dünya çapındaki kadınların %35’i eşlerinden hem fiziksel hem de cinsel şiddet görmektedir. Avrupa Birliği ülkelerindeki durum incelendiğinde kadına yönelik şiddetin yaygın bir sorun olduğu görülmektedir. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 2014 yılında 28 Avrupa Birliği üyesi ülkede, 42.000 kadınla yüz yüze gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları; her üç kadından birinin 15 yaşından itibaren fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını, son 12 ayda ise bu oranın %8 olduğunu, her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya eski eşi/hayat arkadaşından psikolojik şiddet gördüğünü, 15 yaşından itibaren kadınların %18’inin ısrarlı takip mağduriyeti yaşadığını, kadınların yaklaşık %12’sinin 15 yaşından önce yetişkin biri tarafından cinsel istismara maruz kaldığını, eş şiddetine maruz kalan kadınların %42’sinin hamile iken de şiddet gördüğünü, aile içi şiddet vakalarının sadece %14’ünün ve diğer şiddet vakalarının sadece %13’ünün rapor edildiğini bildirmektedir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014). Ülkemizde, sosyokültürel etmenler ve konunun geleneksel mahremiyeti nedeniyle kadına yönelik şiddete ilişkin gerçek verilerin ortaya çıkmasında bazı güçlükler yaşansada, (Sabancıoğulları, Taşkın Yılmaz, Ar ve Çakmaktepe 2016) Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, kadınların %38’inin fiziksel, %12’sinin cinsel ve %44’ünün duygusal şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2016).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme girişimlerinde şiddeti uygulayanlar olarak erkeklerin katılımını sağlamak, cinsiyet temelli şiddeti sona erdirmek için küresel çabaların giderek kurumsallaşan bir bileşenidir. Özellikle cinsiyet eşitliği ve şiddet içermeyen tutum ve davranışlarını geliştirmeyi amaçlayan müdahaleler konusunda erkeklerin katılımını sağlayan çabaların etkisi tüm dünyada ortaya çıkmaya başlamıştır (Barker, Ricardo ve Nascimento 2007). Bu derlemenin amacı eş şiddetini önlemede erkeklerin katılımını sağlamaya yönelik cinsiyet temelli transformatif girişimlerin incelenmesidir.

Kaynak taraması için Google akademik kullanılmış olup “gender”, “partner violence”, “male participation”, “female health”, “nursing” anahtar kelimeleri baz alınarak 2003-2015 yıllar arasındaki kaynaklar bulunmuş ve 23 tanesi kullanılmıştır (Abramsky ve ark., 2014; Alcalde, 2014; Barker, Ricardo ve Nascimento 2007; Casey, CarlsonBulls ve Yager 2018; Casey ve Smith 2010; Coulter, 2003; Dworkin, Colvin, Hatcher ve Peacock 2012;

DworkinTreves-Kagan ve Lipmann 2013; Falb ve ark., 2014; Flood, Barker, Greig, Peacock ve Stern, 2010; Hossain ve ark., 2014; Jewkes ve ark., 2014; Kalichman ve ark., 2008; McMahon ve Dick 2011; Miller ve ark., 2014; Nelson ve ark., 2010; Piccigallo, Lilley ve Miller 2012; Kyegombe ve ark., 2014; Peacock ve Barker 2014; Pulerwitz ve ark., 2015; Rich, Utley, Janke ve Moldoveanu 2010; SalazarVivolo-KantorHardin ve Berkowitz 2014; Wagman ve ark., 2015).

Cinsiyet temelli dönüşümü sağlayacak transformatif girişimler aşağıda yer almaktadır.

GİRİŞİM 1: ERKEKLER İÇİN SOSYAL YARDIM-TOPLUMSAL CİNSİYET DÖNÜŞÜMÜ YAKLAŞIMINI KAVRAMSALLAŞTIRMA

Şiddetin önlenmesine yönelik cinsiyet temelli transformatif yaklaşımlar çoğu zaman toplumlarda uygulanan farklı projelerin sonuçlarına odaklanmaktadır. Bununla birlikte bu projelerin başlatılması ve etkililiği için erkeklerin de katılımı gereklidir. Erkeklerin bu projelere dâhil olması ile onların daha fazla empatik düşünmesinin sağlanacağı ve bu konudaki etkinliklerini arttıracacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte kanıtlar, cinsiyet kavramlarının ve toplumsal cinsiyet temelli transformatif çalışma prensiplerinin erkeklerin katılımıyla son derece ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. Erken evrede erkeklerin katılımı, mevcut literatürde yeterince kavramsallaştırılmamış ve ayrıntılı olarak açıklanmamıştır (Casey ve ark., 2018).

Bunun dışında erkeklik hakkında geleneksel fikirlere bağlılık, erkeklerin şiddeti önleme çalışmalarına katılımını engellemektedir. Örneğin, Rich, Utley, Janke ve Moldoveanu (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) lise çağındaki erkeklerin yarıdan fazlası cinsel saldırıyı önleme konusunda gönüllü bir eğitim almayı desteklemeyeceklerini veya bu eğitimlere katılmayacaklarını belirtmişlerdir (Rich ve ark., 2010). Erkeklikle ilgili geleneksel fikirleri benimsemeyen erkekler bile, eğer bir kadına şiddet konusunda destekçi ve yardımcı olursa diğer erkekler tarafından “zayıf” ya da “süt çocuğu” şeklinde etiketleneceği korkusuyla, şiddete karşı eylemleri desteklemekten çekinmektedir (McMahon ve Dick 2011). Tüm bu bulgular birlikte ele alındığında, erkeklerin toplumsal cinsiyet hakkındaki fikirlerinin ve şiddeti önlemeye yönelik çabalarının, şiddeti önleme eylemlerine katılımının önemli olduğunu göstermektedir (Casey ve ark., 2018).

Bu girişim kapsamında erkek bireylere yönelik şiddeti önleme unsurları beş alanda özetlenmiştir:

Sosyal Ağlar Aracılığıyla Katılım: Araştırmalar, coğrafi bölgeler genelinde sosyal ağların, topluluk ilişkilerinin desteklenmesi yönünde olumlu katkı sağladığını vurgulamaktadır. Sosyal ağlar aracılığıyla katılım, mevcut bireysel ilişkilerle erkeklere ulaşma ve topluma özgü

rol modellerini devreye sokma olmak üzere iki şekilde planlanabilir. Kuzey Amerika’da gerçekleştirilen çalışmalarda erkeklerin çoğunun önceden bildikleri ve saygı duydukları birileri tarafından teşvik edilmek suretiyle, şiddeti önleme etkinliklerine katıldıkları görülmüştür (Alcalde, 2014; Casey ve Smith 2010; Coulter, 2003; Piccigallo ve ark., 2012). Benzer şekilde, Casey ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları, yakın zamanda şiddeti önlemeye yönelik bir çalışmaya dâhil olan 392 erkeğin yarısından fazlasının, yakın bir arkadaşının da çalışmaya katılımını başlatmada etkili olduğunu bildirmiştir (Casey ve ark., 2018).

Bağlam Aracılığıyla Katılım: Bu kapsam kültürel ve topluma özgü stratejileri içermektedir. Toplumların normları, kültürleri ve yapıları bireylerin sosyal yardım ve şiddeti önleme çabalarını etkilemektedir. Örneğin, Dworkin, Colvin, Hatcher ve Peacock (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, Güney Afrikalı erkeklerin toplumsal cinsiyet ve erkeklik hakkındaki kendine özgü inanç ve deneyimlerinin cinsiyet eşitliği hakkındaki inançlarını etkilediği belirtilmiştir (Dworkin ve ark., 2012).

Kişisel, Duygusal Bağ Aracılığıyla Katılım: Birçok çalışma, erkeklerin şiddetle ilgili duygusal bir bağ kurmasının önemini vurgulamıştır. Örneğin, Casey ve Smith’in (2010) Amerikalı erkeklerin şiddeti önlemeye katılımına yönelik yapılan nitel bir çalışmasında, erkekler şiddet olaylarına karşı duygusal bağ kurmalarında daha önce yaşadıkları çeşitli deneyimlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu deneyimleri ise, kendi ailelerinde mağduriyete tanık olmak, sevdiklerinin duygularının kötüye kullanılması, şiddet mağdurlarının hikâyelerini dinlemek, sınıf, ırk ya da cinsellik temelli kişisel deneyimler olarak açıklamışlardır (Casey ve Smith 2010). Benzer şekilde, Coulter’in (2003) ABD’de Kanadalı erkekler ile ve Alcalde’nin (2014) Latin erkekler ile yaptıkları iki çalışmada, erkeklerin şiddetle ilgili bir mağduriyet yaşamasının veya sevdiklerinin şiddetle ilgili olaylarını öğrenmelerinin, erkekleri şiddeti önlemeye yönelik girişimlere daha fazla oranda katılmasını sağladığı bildirilmiştir (Alcalde 2014; Coulter 2003). Çalışmalar sonucunda, duygusal deneyimlerin ve diğer insanların şiddetle ilgili hikâyelerini dinlemenin şiddeti önleme girişimlerine katılımı etkilediği vurgulanmıştır (Casey ve ark., 2018).

Umut Verme Aracılığıyla Katılım: Çeşitli çalışmalardan elde edilen bulgular, erkeklere potansiyel fail olarak değil de olumlu yönde yaklaşılmasının şiddeti önleme girişimlerine katılmalarında önemli olduğu vurgulanmıştır. Çalışmalarda, şiddetin sona ermesi için erkeklerin çözümün bir parçası oldukları, ihtiyaç duyulan spesifik bilgi ve becerilerinin artırılarak erkeklerin şiddeti önlemeye katılımlarının artması amaçlanmıştır (Casey ve Smith 2010; Piccigallo ve ark., 2012). Nelson ve arkadaşları tarafından (2010) ABD’de göçmen

tarım işçileriyle yapılan bir çalışma, sevdikleri insanlara karşı şiddeti durdurmak için çabalayan erkeklere yardım etmenin ve erkeklere şiddet anlayışını içsel olmaktan çok öğrenilen bir şey olarak ifade etmenin önemini ortaya koymuştur (Nelson ve ark., 2010).

Bağlantılar Aracılığıyla Katılım: Erkeklerle şiddetin önlemesine yönelik bir konuşma yapılacağı zaman konuşmaya onların ilgilendiği bir konuyla başlanması önemli bir strateji olarak belirtilmiştir. Carlson ve arkadaşları (2015) küresel şiddeti önleme ile ilgili çalışmalarında, birçok kurumun erkeğe yönelik ilk görüşmelerinden bazılarını açıkça şiddete değil, erkeklerin babalık, cinsel sağlık, güç ve güçsüzlük deneyimleri ilgili konulara odakladıklarını belirtmişlerdir (Carlson ve ark., 2015). Şiddetin azaltılmasına yönelik erkeklerle ilgili bağlantı kurma stratejilerinin uygulandığı bir diğer çalışmada ise, erkekler başlangıçta programa katılmaya ikna olduklarını, çünkü programın finansal yönetim ve aile ilişkilerini iyileştirmek de dâhil olmak üzere ilgilendikleri konuları içerdiğini belirtmişlerdir (Falb ve ark., 2014). Erkeklerle şiddetin önlemesine yönelik bir konuşma yapılacağı zaman konuşmaya onların ilgilendiği bir konuyla başlanmasının hem şiddeti önlemeye yönelik endişe ve korkuların gelişmesini önlediği hem de erkeklerin ilgilerini çekmeyi sağlayarak, şiddeti önleme konusuna girmeden önce bir zemin oluşturduğu belirtilmektedir (Casey ve ark., 2018).

GİRİŞİM 2: ERKEKLERİN TUTUM VE DAVRANIŞLARINI DEĞİŞTİRMEYE YÖNELİK MÜDAHAELELER

Bu alanda, erkekler arasında cinsiyet-eşitlikçi tutum ve davranışları teşvik etmeyi amaçlayan müdahaleler ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, erkeklerin katılımı için şiddeti önleyici müdahalelerin geliştirilmesi ve uygulanmasında toplumsal cinsiyet dönüştürücü bir yaklaşımın kullanılması desteklenmektedir (Barker ve ark., 2007; Dworkin ve ark., 2013; Peacock ve Barker 2014). Heteroseksüel erkeklere yönelik şiddet önleme müdahaleleri hakkında yapılan sistematik incelemede, heteroseksüel erkeklerin tutum ve davranışlarını değiştirmeye yönelik müdahalelerin, şiddet uygulama oranlarını azalttığına ve erkeklerin cinsiyet temelli şiddete yönelik tutum ve davranışlarının değişmesinde etkili olduğuna dair kanıtlar sunmuştur. (Dworkin ve ark., 2013).

Müdahalelerin Kapsamı ve Cinsiyet Eşitliğini Sağlayan Dönüştürücü ve Girişimsel Bileşenlerin Oluşturulması: Literatür temelli olarak belirlenen on çalışmada sekiz özgün müdahale değerlendirilmiştir: İki çalışma (***SASA!:Start, Awareness, Support, Action!***) uygulamasına dayanmaktadır (***Başlat, Farkında Ol, Destek Ver, Eyleme Geç!***) (Abramsky ve ark., 2014; Kyegombe ve ark., 2014). Müdahalelerin çoğunluğu (sekiz müdahaleden altısı) Fildişi Sahili (bir müdahale), Etiyopya (bir müdahale), Uganda (iki müdahale) ve Güney

Afrika (iki müdahale) olmak üzere çeşitli Afrika ülkelerinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalarda farklı müdahalelerin uygulandığı yerleşim yerleri yaygın olarak gayri resmi yerleşimler (Güney Afrika), çatışma alanları (Fildişi Sahili) ve yoğun nüfuslu şehir merkezleri (Etiyopya) olarak belirlenmiştir (Abramsky ve ark., 2014; Kyegombe ve ark., 2014; Miller ve ark., 2014; Pulerwitz ve ark., 2015). Çoğu müdahalede hedef kitle, 15–49 yaşları arasındaki genç erkeklerdir. Bu çalışmalarda yer alan tüm müdahaleler, evrensel bir önleme yaklaşımını yansıtmaktadır; her bir müdahale programında yer alan katılımcılar, geçmişte şiddete başvurup başvurmamalarına bakılmaksızın çalışmaya dâhil edilmişlerdir. Bu araştırmaların odak noktası, erkeklerin şiddeti önlemeye yönelik müdahaleleri olsa da, müdahalelerden beşi, HIV ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi şiddetin yanında ortaya çıkan risk faktörleri ile ilgili sonuçlar elde etmeyi de amaçlamıştır (Abramsky ve ark., 2014; Jewkes ve ark., 2014; Kalichman ve ark., 2008; Kyegombe ve ark., 2014; Wagman ve ark., 2015).

Burada yer alan müdahalelerin tamamı sürekli olarak cinsiyet eşitliğini teşvik etmektedir. Cinsiyet temelli transformatif girişimlerin her birinin ya tek başına ya da diğer müdahale bileşenleriyle birlikte seferberlik yaklaşımı ile kullanılması önerilmektedir. Bu girişimlerden ilki Başlat - Farkında Ol - Destek Ver - Eyleme Geç adı verilen sosyal ağlar ve medya aracılığıyla tartışma platformlarının oluşturulduğu, yerel olarak faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları tarafından uygulanan kapsamlı bir topluluk seferberliğidir (Abramsky ve ark., 2014; Kyegombe ve ark., 2014). Daha sonra, cinsiyetler arasındaki ilişki ve güç eşitsizliklerini eleştirel ve açık bir şekilde incelemek için, cinsiyet odaklı güç kavramını içeren bilimsel faaliyetlere odaklanılmıştır. Benzer şekilde, “Cinsiyet Odaklı Normlara” yönelik olarak genç erkekler için sekiz-on oturumdan oluşan küçük gruplarda eğitim ve sanatsal etkinlikler ile toplumsal katılımı sağlayan faaliyetler kullanılmıştır (Pulerwitz ve ark., 2015). Sonrasında ise hem genç erkeklere hem de genç kadın ve erkeklerden oluşan karma küçük gruplara “cinsiyet temelli saygı” müdahalesi kapsamında hazırlanan ve uygulanan seri eğitimler toplumsal seferberliği pekiştirecek platformlar olarak kullanılmıştır. Bu eğitimlerde toplumsal cinsiyet normları ve cinsiyete bağlı güç eşitsizlikleri de dâhil olmak üzere, eş şiddetinin altta yatan nedenlerine yönelik olarak risk faktörleri üzerine odaklanılmıştır (Hossain ve ark., 2014). Toplumsal cinsiyet dönüşümü girişiminde yer alan beş boyutu kapsayan tüm yaklaşımlarda küçük grup tartışması ve/veya birebir görüşme formatları kullanılmıştır (Wagman ve ark., 2015).

Krishnan ve arkadaşlarının uyguladığı programda toplumsal cinsiyet ve akran normlarını, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV risklerini eleştirel olarak incelemeye ve iletişim becerilerini geliştirmeye odaklanan çoklu oturum ve küçük grup tartışma grupları yapılmıştır

(Krishnan ve ark., 2012). Kalichman ve arkadaşlarının cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV'i önleme müdahalesi ise sosyal bilişsel teoriye dayanan küçük bir grup tartışma yaklaşımını içermektedir. Bu programa dâhil olan erkekler cinsiyet rolleri ve özellikle kadınlara karşı olumsuz tutum tartışmalarına katılmışlardır. Programda aynı zamanda güvenli seks uygulamaları ve cinsiyetler arası ilişkiler anlatılmış, ayrıca erkeklerin sosyal ağlarda HIV'i önlemek için daha aktif rol almaları gerektiği vurgulanmıştır (Kalichman ve ark., 2009).

Uygulanan programların sonucunda erkeklerin cinsiyet eşitlikçi tutumlarında, çocuk bakımına ve ev işlerine yardımlarında artış söz konusu olurken, rapor edilen HIV ve cinsel yolla bulaşan hastalıklarda azalma görülmüştür (Abramsky ve ark., 2014; Hossain ve ark., 2014). Jewkes ve ark., 2014; Krishnan ve ark., 2012; Miller ve ark., 2014; Pulerwitz ve ark., 2015; SalazarVivolo-KantorHardin ve Berkowitz 2014). Erkeklerin her ne kadar çocuk bakımına ve ev işlerine yardım etmesi kadına şiddet uygulamasıyla ilgisiz gibi görünse de, toplumsal cinsiyet dönüşümünü sağlayan müdahaleler bağlamında, çocuk bakımı veya ev işlerinin değerlendirilmesi oldukça gereklidir. Bu programlar arasında yer alan iki çalışmada ise eş şiddetini önlemeye yönelik transformatif yaklaşımların sosyal olarak kabul görmediği sonucuna varılmıştır (Abramsky ve ark., 2014; Krishnan ve ark., 2012).

GİRİŞİM 3: ERKEKLERİN SOSYAL EYLEMİ

Erkeklerin katılımının son önerilen alanı, şiddetin ortadan kaldırılmasına ve daha genel olarak toplumsal cinsiyet adaletinin sağlanmasına yönelik sosyal eylemdir. Sosyal aktivistlerin varlığı ve makro düzeydeki sosyal eylemin desteklenmesi, hem erkeklerin ilgisini çeken birçok şiddeti önleme programında hem de yeni yetişen erkek çocuklarına toplumsal cinsiyet adaletinin öğretilmesinde araç olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm dünyada 1970-1980'lerde toplumsal cinsiyet eşitliği hareketlilikleri sosyal bir eylem olarak başlamış ve erkeklerin şiddet hakkındaki farkındalıkları Erkekler Projesi (ABD), Beyaz Kurdele Kampanyası (Kanada), Kadına Yönelik Şiddete Son Verme Eylemi (Hindistan), Sonke (Güney Afrika) ve yakın zamanlarda, bölgesel ve uluslararası şiddeti önleme ağları ve MenEngage gibi toplumsal cinsiyete yönelik oluşturulan adalet kuruluşları (<http://www.menengage.org>) olarak arttırılmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmalarda, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla küresel çapta şiddeti sona erdirmek için bir sosyal eylem planının bileşenleri belirlenmiştir. Bu bileşenler; (1) hükümet, özel ve bölgesel temsilciler arasında, fon sağlama ve şiddeti önleme programlarını desteklemeyi kapsayacak şekilde güç birliği oluşturma; (2) şiddeti önleme ile ilgili politikaların faydalarının doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlama, beklenmedik kötü sonuçları asgariye indirmeye

yönelik toplum örgütlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sosyal ve hükümet politikaları haline getirilmesinde etkili olabilecek halk eğitim kampanyaları; (3) toplumsal cinsiyet temelli adalet örgütlerinin oluşturulması, şiddeti önlemeyi teşvik eden siyasi, manevi ve ekonomik liderlerin yer aldığı platformların artırılması; (4) Makro düzeyinde işletilen hesap verebilirlik mekanizmaları olarak belirtilmiştir (Casey ve ark., 2018).

Toplumda şiddete son vermek amacıyla erkekleri şiddeti önleme projelerine ve eylemlerine dâhil etmek, sosyal eylemlerin daha büyük ve kapsamlı olmasını sağlayarak HIV'in önlenmesi konusunda da toplumsal bir strateji geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Flood ve arkadaşlarının (2010) yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet eşitliğine ulaşmak için erkekler şiddet konusunda açıkça bilgilendirilmeli ve erkek ve cinsiyet eşitliği üzerine kadın hakları politikası da dahil olmak üzere insan hakları ve sosyal adaleti teşvik eden şu politikalar uygulanmalıdır:

1. Kadın hakları da dâhil olmak üzere insan hakları teşvik edilmeli,
2. Kadın hakları hareketleri ve kuruluşları ile diyalog halinde kalınarak güncel programlardan haberdar olunmalı,
3. Erkekler arasında farklılıklara karşı kapsayıcı ve duyarlı olunmalı,
4. Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve sağlık eşitsizliklerinin toplumsal ve yapısal belirleyicileri ele alınmalı (Flood ve ark., 2010).

SONUÇ

Erkekleri şiddeti önlemeye yönelik küresel projelere dâhil etmek, şiddeti önleyici çalışmaların giderek daha kurumsallaşmış bir bileşeni haline gelmektedir. Sunulan çalışmalardan elde edilen bulgular erkeklerin şiddeti önleme projelerine katılımıyla şiddeti önlemenin birbiriyle yakından ilişkili olduğu sonucuna vurgu yapmaktadır. Erkekler şiddeti önleme konusunda zaman içinde daha başarılı olabilirler, bu konunun daha büyük topluluklara yayılmasına yardımcı olabilirler ve böylece şiddeti önlemenin kavramsallaşmasına katkı sağlayabilirler.

ÖNERİLER

Burada sunulan model, toplumsal cinsiyet dönüşümlü çerçevelerin kavramsal olarak geliştirilmesini ve gerçek anlamda tutumsal, davranışsal ve sosyal değişimi en etkili şekilde gerçekleştiren özel müdahale stratejilerini gerektirmektedir. Toplumsal cinsiyete yönelik dönüştürücü yaklaşımların belirlenmesi, özellikle, toplumsal cinsiyet temelli transformatif stratejilerde, erkeklerin katılımlarının nasıl sağlanacağını değerlendirmek için çalışmalara gereksinim bulunmaktadır.

Hem dünyada hem de Türkiye’de artan şiddet oranlarını azaltmaya yönelik olarak; farkındalığın artırılması, kamuoyunun bilinçlendirilmesi, bölgesel ve kitlesel olarak sosyal ve bilişsel sonuçları olan projelerin yapılması ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesinde sektörler arası işbirliği ile birey-birey tabanlı girişim ve eylem planlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abramsky, T., Devries, K., Kiss, L., Nakuti, J., Kyegombe, N., Starman, E., Watts, C. (2014). Findings from the SASA! Study: A cluster randomized controlled trial to assess the impact of a community mobilization intervention to prevent violence against women and reduce HIV risk in Kampala, Uganda. *BMC Medicine*, 12, 122.
- Alcalde, M. C. (2014). An inter sectional approach to Latino anti violence engagement. *Culture, Society, and Masculinities*, 6, 35–51.
- Barker, G., Ricardo, C., Nascimento, M. (2007). Engaging men and boys in changing gender-based inequity in health: Evidence from programme interventions. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- Carlson, J., Casey, E. A., Edleson, J., Tolman, R., Neugut, T., Kimball, E. (2015). Strategies to engage men and boys in violence prevention: A global organizational perspective. *Violence Against Women*, 21, 1406–1425.
- Casey, E. A., & Smith, T. (2010). “How can I not?”: Men’s pathways to involvement in anti-violence against women work. *Violence Against Women*, 16, 953–973.
- Casey, E., Carlson, J., Bulls, S. T., Yager, A. (2018). Gender Transformative Approaches to Engaging Men in Gender-Based Violence Prevention: A Review and Conceptual Model. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(2) 231-246.
- Coulter, R. P. (2003). Boys doing good: Young men and gender equity. *Educational Review*, 55, 135–145.
- Dworkin, S. L., Colvin, C., Hatcher, A., Peacock, D. (2012). Men’ perceptions of women’s rights and changing gender relations in South Africa: Lessons for working with men and boys in HIV and antiviolenace programs. *Gender and Society*, 26, 97–120.
- Dworkin, S. L., Treves-Kagan, S., Lippman, S. A. (2013). Gender transformative interventions to reduce HIV risks and violence with heterosexually-active men: A review of the Global Evidence. *AIDS and Behavior*, 17, 9, 2845–2863.
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). Violence against women: an EU-wide survey. Erişim adresi: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

- Falb, K. L., Annan, J., King, E., Hopkins, J., Kpebo, D., Gupta, J. (2014). Gender norms, poverty and armed conflict in Côte D'Ivoire: Engaging men in women's social and economic empowerment programming. *Health Education Research*, 29, 1015–1027.
- Flood, M., Barker, G., Greig, A., Peacock, D., Stern, O. (2010). Policy Approaches to Engaging Men and Boys in Achieving Gender Equality and Health Equity. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- Hossain, M., Zimmerman, C., Kiss, L., Abramsky, T., Kone, D., Bakayoko-Topolska, M., Watts, C. (2014). Working with men to prevent intimate partner violence in a conflict-affected setting: A pilot cluster randomized controlled trial in rural Côte d'Ivoire. *BMC Public Health*, 14, 1–28, 14-339.
- Jewkes, R., Gibbs, A., Jama-Shai, N., Willan, S., Misselhorn, A., Krishnan, S. ... Dow, W. H. (2012). Tanzanian couples' perspectives of gender equity, relationship power, and intimate partner violence: Findings from the respect study. *Hindawi Publishing Corporation AIDS Research and Treatment*, 2012-9.
- Kalichman, S. C., Simbayi, L.C., Cloete, A., Cherry, C., Strebel, A., Kalichman, M. O., Cain, D. (2008). HIV/AIDS risk reduction and domestic violence prevention intervention for South African men. *International Journal of Men's Health*, 7, 255–273.
- Krishnan, S., Vohra, D., deWalque, D., Medlin, C., Nathan, R., Dow, W. H. (2012). Tanzanian couples' perspectives of gender equity, relationship power, and intimate partner violence. *Hindawi Publishing Corporation AIDS Research and Treatment Volume 2012*, 187890, 9.
- Kyegombe, N., Abramsky, T., Devries, K. M., Starmann, E., Michau, L., Nakuti, J., Watts, C. (2014). (The impact of SASA! A community mobilization intervention, on reported HIV-related risk behaviors and relationship dynamics in Kampala, Uganda. *Journal of the International AIDS Society*, 17(1), 19232.
- McMahon, S., & Dick, A. (2011). Being in a room with like-minded men: An exploratory study of men's participation in a bystander intervention program to prevent intimate partner violence. *Journal of Men's Studies*, 19, 3–18.
- Miller, E., Das, M., Tancredi, D. J., McCauley, H. L., Virata, M. C. D., Nettiksimmons, J., Verma, R. (2014). Evaluation of a gender based violence prevention program for student athletes in Mumbai, India. *Journal of Interpersonal Violence*, 29, 758–778.
- Mushinga, M., & Skiweyiya, Y. (2014). Stepping stones and creating futures intervention: Shortened interrupted time series evaluation of a behavioural and structural health promotion and violence prevention intervention for young people in informal settlements in Durban, South Africa. *BMC Public Health*, 14, 1–19.

- Nelson, A., Lewy, R., Ricardo, F., Dovydaitis, T., Hunter, A., Mitchell, A., Kugel, C. (2010). Eliciting behavior change in a US sexual violence and IPV prevention program through utilization of Freire and discussion facilitation. *Health Promotion International*, 25, 299–308.
- Peacock, D., & Barker, G. (2014). Working with men and boys to prevent gender-based violence principles, lessons learned, and ways forward. *Men and Masculinities*, 17, 578–599.
- Piccigallo, J. R., Lilley, T. G., Miller, S. L. (2012). ‘‘It’s cool to care about sexual violence’’: Men’s experiences with sexual assault prevention. *Men and Masculinities*, 15, 507–525.
- Polat, O. (2014). Klinik Adli Tıp. (7.bs). Ankara: Seçkin yayınları.
- Pulerwitz, J., Hughes, L., Mehta, M., Kidanu, A., Verani, F., Tewolde, S. (2015). Changing gender norms and reducing intimate partner violence: Results from a quasi-experimental intervention study with young men in Ethiopia. *American Journal of Public Health*, 105, 132–137.
- Rich, M. D., Utley, E. A., Janke, K., Moldoveanu, M. (2010). ‘‘I’d rather be doing something else’’: Male resistance to rape prevention programs. *Journal of Men’s Studies*, 18, 268–288.
- Sabancıoğulları, S., Taşkın Yılmaz, F., Ar, E., Çakmaktepe, G. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete ve Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları, Benlik Saygıları ve Etkileyen Faktörler. *Hemşirelikte Eğitim Araştırma Dergisi*, 13 (1), 35-43.
- Salazar, L. F., Vivolo-Kantori A., Hardin, J., Berkowitz, A. (2014). A web-based sexual violence by stander intervention formale college students: Randomized controlled trial. *Journal of Medical Internet Research*, 16, 203.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2016). 2012-2015 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı. Ankara.
- Wagman, J. A., Gray, R. H., Campbell, J. C., Thoma, M., Ndyababo, A., Sekasanvu, J., Brahmbhatt, H. (2015). Effectiveness of an integrated intimate partner violence and HIV prevention intervention in Rakai, Uganda: Analysis of an intervention in an existing cluster randomized cohort. *Lancet Global Health*, 3, 23–33.
- World Health Organization. (2002). World Report on Violence and Health. Erişim adresi: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/
- World Health Organization. (2017). Violence against women. Erişim adresi: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>